

## Ο ΡΩΜΑΪΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

συγκρότηση και επέκταση του ρωμαϊκού κράτους (9<sup>ος</sup> – 1<sup>ος</sup> αι. π.Χ.) -  
η αυτοκρατορική περίοδος (1<sup>ος</sup> π.Χ. – 3<sup>ος</sup> αι. μ.Χ.) και η κρίση του 3<sup>ου</sup> αι. μ.Χ.

---

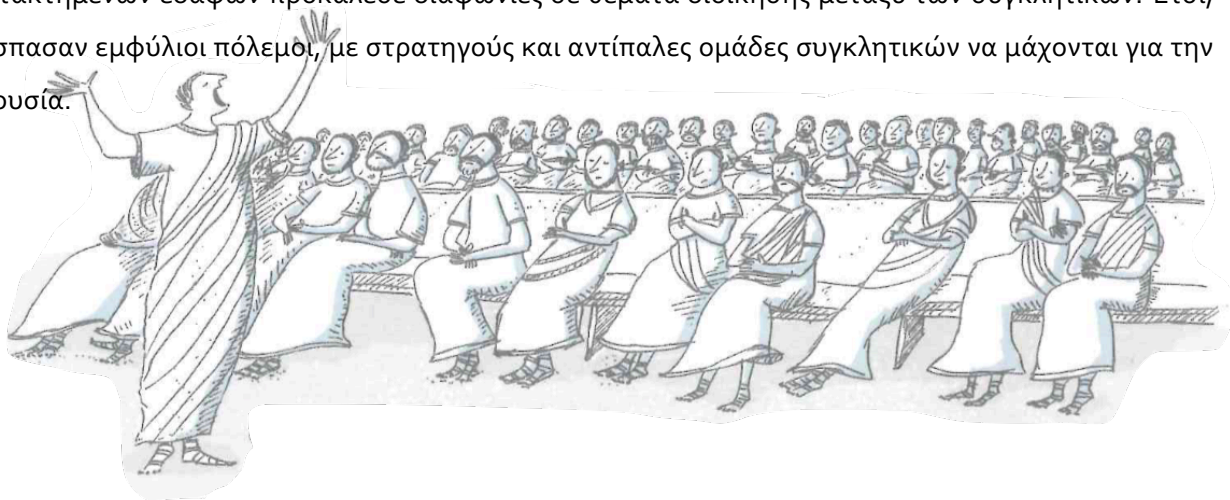
Η **Ρώμη** ξεκίνησε από έναν μικρό οικισμό στις όχθες του ποταμού Τίβερη, και έγινε στη συνέχεια η πρωτεύουσα ενός μεγάλου κράτους. Το πολίτευμά της ήταν στη αρχή **βασιλεία**, ενώ οι κάτοικοί της χωρίζονταν στους **πατρίκιους** (αριστοκράτες) και τους **πληβείους** (κατώτερη τάξη) που δεν είχαν τα ίδια δικαιώματα.

### Από τη Δημοκρατία στη μετάβαση προς την Αυτοκρατορία

Αφού έδωξαν τον βασιλιά, οι Ρωμαίοι εγκαθίδρυσαν **δημοκρατικό πολίτευμα** (*res publica*). Σύμφωνα με τις αρχαίες πηγές αυτό έγινε στα τέλη του 6<sup>ου</sup> αι. π.Χ. Στην πραγματικότητα, χρειάστηκε να φτάσουμε στον 3<sup>ο</sup> αι. π.Χ. για να αποκτήσουν οι πληβείοι ίσα πολιτικά και νομικά δικαιώματα με τους πατρίκιους, μετά από κοινωνικές εντάσεις και εξεγέρσεις. Η κοινωνική ειρήνη έδωσε την ευκαιρία για να ξεκινήσει μια περίοδος μεγάλης εδαφικής επέκτασης: συγκρότησαν ένα στρατό υψηλών προδιαγραφών (από επαγγελματίες στρατιώτες τους **λεγεωνάριους**) και κατάκτησαν όλη την Ιταλία. Έπειτα άρχισαν να επεκτείνονται κι άλλο και να κερδίζουν όλο και περισσότερο έδαφος. Γνωστοί είναι οι Καρχηδονιακοί Πόλεμοι ("*Carthago delenda est*") και οι Μακεδονικοί Πόλεμοι. Η Ρώμη κυριάρχησε σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο από το 146 π.Χ. και εξής.

### Κυβερνώντας τη Ρώμη στην περίοδο της Δημοκρατίας

Τη Ρώμη την κυβερνούσε ένα εκλεγμένο συμβούλιο, η **Σύγκλητος** (*Senatus*), που είχε επικεφαλής δύο άρχοντες, τους **υπάτους**, οι οποίοι ορίζονταν με εκλογές κάθε δύο χρόνια. Όμως η αύξηση των κατακτημένων εδαφών προκάλεσε διαφωνίες σε θέματα διοίκησης μεταξύ των συγκλητικών. Έτσι, ξέσπασαν εμφύλιοι πόλεμοι, με στρατηγούς και αντίπαλες ομάδες συγκλητικών να μάχονται για την εξουσία.



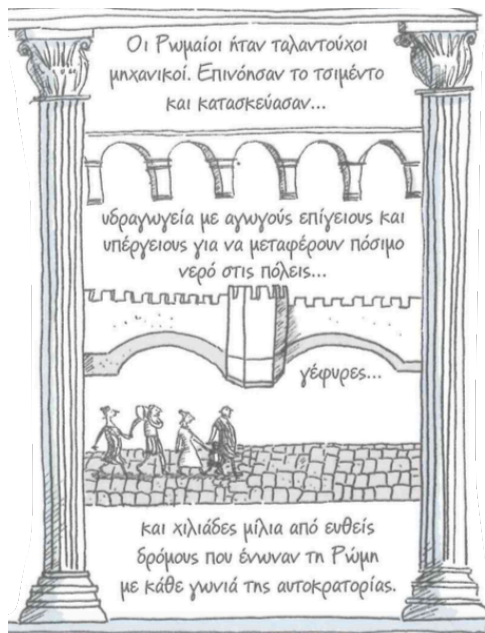
Οι συγκλητικοί ήταν άνδρες ευγενικής καταγωγής (αριστοκράτες). Αργότερα δικαίωμα εκλογής απέκτησαν και άνθρωποι από πλούσιες οικογένειες κι ας μην ήταν αριστοκράτες.

# Ο ΡΩΜΑΪΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

συγκρότηση και επέκταση του ρωμαϊκού κράτους (9<sup>ος</sup> – 1<sup>ος</sup> αι. π.Χ.) -  
η αυτοκρατορική περίοδος (1<sup>ος</sup> π.Χ. – 3<sup>ος</sup> αι. μ.Χ.) και η κρίση του 3<sup>ου</sup> αι. μ.Χ.

## Η δημιουργία μιας αυτοκρατορίας

Από τον 1ο αιώνα π.Χ. και μετά, το ρωμαϊκό πολίτευμα άλλαξε ριζικά: οι εξουσίες (στρατιωτικές, πολιτικές, νομοθετικές, δικαστικές) που πριν είχαν οι διάφοροι άρχοντες πήγαν σε ένα μόνο πρόσωπο τον **Αύγουστο** με τη σύμφωνη γνώμη της Συγκλήτου. Το 27 π.Χ. ο τίτλος δίνεται για πρώτη φορά στον Οκταβιανό. Η δημοκρατία καταργήθηκε στην πράξη. Τα εδάφη πλέον της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας εκτεινόταν από τη Βρετανία και την Ισπανία μέχρι τη Συρία, την Αίγυπτο και τη Βόρεια Αφρική. Οι Ρωμαίοι επέβαλαν σε ολόκληρη την αυτοκρατορία τον τρόπο ζωής τους, ενιαίο νόμισμα και τη λατινική γλώσσα.



Σε κάθε περιοχή που κατακτούσαν, οι Ρωμαίοι έχτιζαν νέες πόλεις. Οι πόλεις αυτές διέθεταν ναούς, θέρμες (δημόσια λουτρά) και αρένες καθώς και ιπποδρόμους, που ονομάζονταν *circus*, όπου συνέρρεαν τα πλήθη για να παρακολουθήσουν αρματοδρομίες.

## Στροφή στο χριστιανισμό

Οι κάτοικοι της αυτοκρατορίας μπορούσαν να λατρεύουν ελεύθερα τους θεούς τους, αρκεί να πλήρωναν τους φόρους τους, να υπάκουαν στους νόμους και να σέβονταν την επίσημη ρωμαϊκή θρησκεία.

Ήταν επίσης υποχρεωμένοι να τιμούν τον Αύγουστο με θρησκευτικές τελετές και να τον λατρεύουν σαν θεό μετά το

θάνατό του. Οι εβραίοι και οι χριστιανοί αρνούσαν να υπακούσουν γιατί πίστευαν σε έναν μόνον θεό. Έτσι, υπήρχαν περίοδοι που πολλοί υπέστησαν άγριους διωγμούς. Τελικά, πάντως, ο χριστιανισμός άρχισε να διαδίδεται σε όλη την αυτοκρατορία και το 313 μ.Χ. έγινε νόμιμη θρησκεία από τον αυτοκράτορα Κωνσταντίνο Α΄. Ωστόσο, η αρχαία θρησκεία θα συνεχίσει να υπάρχει άλλα 250 χρόνια.

# Ο ΡΩΜΑΪΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

συγκρότηση και επέκταση του ρωμαϊκού κράτους (9<sup>ος</sup> – 1<sup>ος</sup> αι. π.Χ.) -  
η αυτοκρατορική περίοδος (1<sup>ος</sup> π.Χ. – 3<sup>ος</sup> αι. μ.Χ.) και η κρίση του 3<sup>ου</sup> αι. μ.Χ.

---

## Η κρίση του 3<sup>ου</sup> αι. μ.Χ. και η πτώση της Ρώμης

Έως τις αρχές του 3<sup>ου</sup> μ.Χ. αιώνα, υπήρξε στην αυτοκρατορία οικονομική ανάπτυξη και ευημερία (*Pax Romana*). Όμως, στη συνέχεια, περνά σε μια περίοδο κρίσης. Οι λόγοι ήταν πολλοί: α) η



Πολλά ρωμαϊκά νομίσματα απεικόνιζαν την κεφαλή του αυτοκράτορα κι έτσι κάθε κάτοικος της αυτοκρατορίας γνώριζε ποιος ήταν στην εξουσία.

αυτοκρατορία δεχόταν συχνές επιθέσεις από λαούς που οι Ρωμαίοι ονόμαζαν «βαρβάρους». Οι αυτοκράτορες αύξησαν τους φόρους για να ενισχύσουν τα στρατεύματά τους, έφτασαν μάλιστα στο σημείο να προσλαμβάνουν ως μισθοφόρους ακόμα και τους ίδιους τους «βαρβάρους» β) οι ελεύθεροι γεωργοί με μικρή γεωργική έκταση (όπως και οι μικρέμποροι και οι τεχνίτες) πιέζονται από τους μεγάλους φόρους και εγκαταλείπουν τα χωράφια τους αφού έπρεπε και να υπηρετούν και στον ρωμαϊκό στρατό. Τελικά οι μεγάλοι γαιοκτήμονες γίνονται όλο και πιο ισχυροί και γ) το ρωμαϊκό νόμισμα χάνει την αξία του καθώς τα έξοδα του κράτους αυξάνονται.

## Μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης

Με διάφορα μέτρα κάποιοι Ρωμαίοι αυτοκράτορες προσπάθησαν να αντιστρέψουν την κατάσταση. Ο **Καρακάλλας** το 212 μ.Χ. έδωσε το δικαίωμα του Ρωμαίου πολίτη σε όλους τους ελεύθερους κατοίκους της αυτοκρατορίας, ελπίζοντας σε καλύτερο έλεγχο του πληθυσμού.

Το 293 μ.Χ. ο αυτοκράτορας **Διοκλητιανός** αποφάσισε ότι η αυτοκρατορία ήταν πολύ μεγάλη για να κυβερνηθεί αποτελεσματικά και έτσι τη χώρισε σε δύο τμήματα το Δυτικό και το Ανατολικό, με διαφορετικές πρωτεύουσες (που εξακολουθούσαν βέβαια να ανήκουν στο ίδιο κράτος). Το **σύστημα** αυτό ονομάστηκε **Τετραρχία**, καθώς προέβλεπε το χωρισμό της αυτοκρατορίας σε δύο τμήματα με τέσσερις διοικητικές περιφέρειες. Σε κάθε τμήμα διοικούσε διαφορετικός Αύγουστος με τη βοήθεια ενός Καίσαρα, άρα υπήρχαν δύο Αύγουστοι και δύο Καίσαρες.

Το 410 μ.Χ. ένα γερμανικό φύλο, οι Βησιγότθοι, εισέβαλαν στη Ρώμη. Έπειτα, το 455 μ.Χ., ένα άλλο φύλο οι Βάνδαλοι, τη λεηλάτησαν. Το δυτικό τμήμα της αυτοκρατορίας τελικά κατέρρευσε το 476 μ.Χ. και στη θέση του δημιουργήθηκαν πολλά γερμανικά κράτη. Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία περιορίστηκε στο ανατολικό τμήμα -που ονομάστηκε πολύ αργότερα από τους ιστορικούς, Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Αυτή, με αλλαγές μέσα στους αιώνες, θα επιβιώσει για περίπου 1.000 χρόνια, και θα αποτελέσει από τις μακροβιότερες αυτοκρατορίες της Ιστορίας.